

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Antonio Zendoia Garmendia

*Donostia,
Gipuzkoa
(1931-2018)*

Aurkibidea

Biografia

Igeldoko Kamio baserrian jaioa. Aita-amak igeldotarrak zituen. Sei senidetan bigarrena da. Zazpi urte zituela ama hil zitzaion; aita berriz ezkondu zen, lau seme-alaba zituen alargun batekin. Igeldoko eskolara joan zen, baina ez asko, beti zegoelako zeregina baserrian. Lehenengo lana Ondarretako kartzela botatzen egin zuen. Basoan ere jardun zuen, eta Igeldoko harrobietan. 24 urterekin Igeldoko jolas parkean hasi zen lanean, eta hantxe ibili da erretiroa hartu arte. Bertsozalea da. Ezkondata dago, eta bost seme-alaba ditu.

Zintak

DON-056

- **Proiektua:** Donostiako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2009-11-10
- **Iraupena:** 123 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

DON-063

- **Proiektua:** Donostiako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2009-11-19
- **Iraupena:** 107 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiolea, Nerea

DON-153

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Gallastegi, Maddi
- **Data:** 2013-05-01
- **Iraupena:** 55 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Oilarra makilaz hil zuenekoa

- **Erref:** DON-063/002

- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:02:20. **Bukatu:** 00:04:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Euren oiloak eta Bordaberrikoak, ondoko baserrikoak, beti nahastean ibiltzen ziren. Oilo talde bakoitzak bere oilarra izaten zuen eta hauek borrokan aritzen ziren. Antoniok behin makila txiki bat hartu eta etxeko oilarra hil zuen. Hasieran pentsatu zuen etxean errieta egingo ziotela, baina ez zen hala izan.</p>

Transkripzioa

Oain kontatuko dizut ume-umetako kontua, jostaketan, baiño oker txiki bat nola in nun. Gu Kamiyokuak ta bestiak Bordaberrikuak. Oilluak alkarreana juntatzen zian, baiño oillo talde bakoitzak bere oillarra izaten zun. Eta, juntatzen zianian, oilluak-eta alkarrekin ondo ibiltzen zian, baiño oillarrak hasarratu iten zian. Oillarrak borrokan saiua iten zuen. Ta zeinētan zeon haundiña o helduna o, jeneralian nagusi ateatzen zan. Ta askotan ikusten giñun hala. Ta tontorrek eta danak odoletan jarrita, saiua iten zuen. Ta batian, nik ez dakit ba ze izango nitun laun bat urte o, arten oso umia nitzala behintzat, oillar hoik borroka saiua in zuen. Ta nik “hi beti borrokan” ta makilla txiki bat hartu eskun ta Bordaberrikuak, auzokuak, alde in zun ta etxeuak segika “Jo ingo zaitut” eta ni makilla ttikiakin segika. Hua ´re borrokan-ta nekatua zeon nunbait. Oillar haundiya, e! [Nik hainbeste ...]. Borrokan. Ta azkenian, segika nabillela, hola gelditu zan ta makilla txiki horrekin jo nun burun ta “plast!” oillar hoi hankaz gora, seko gelditu. “Oaintxe in dit earra!”. Aita zana hementxe ai zan jatena ebakitzen, behientzako belarra ebakitzen, berdia. “Oain in dek earra” amonak. Ama kalera juna zan, Donostia juna. [Eguartia] zan. “Oain in dek earra! Jun ai aittena”. [...] hartu lepotik zintzilik oillar hoi, oillarra izango zan 4-5 kilo o, ez dakit nik. Ni umia ta ezin, arrastaka, nolabait ekarri nun honea. [...] ez nintzan etorriko aita propina emango zian bildurak eo. Ta behintzat etorri nitzan ta aita ´e ondo hartu! Nunbait kazuelako ondo etorriko zala pentsatuko zun nunbait. Ta “Segi, segi, segi, eaman zak etxea! Hoi baiño oker haundiyo ez badek iten ondo izango haiz ta”, aita hori esan zian. Ta nik bildurra nun. Amana banakin ez ziana zeaik ingo, baiño aitana bildur pixkat bai. Ta aita hori esan zian: “Segi zak, eaman zak etxea. Hoi baiño oker haundiyo ez badek iten ondo izango haiz ta”. Etxeakuan errexo eaman nun, e, honutza etorri nitzan baiño. Poz harekin.

2. Ama Donostian etxez etxe esnea saltzen

- **Erref:** DON-063/003
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:04:33. **Bukatu:** 00:05:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

<p>Ama Donostiara joaten zen esnea partitzera etxez etxe. Orioko partetik ere batzuk joaten ziren Donostiara. Barazki gutxi izaten zen garai hartan eta esnea baino ez zuen eramaten.</p>

Transkripzioa

- Eta ama nora juten zan? Esnia partitzera?
- Esniak eamatea Donostia, bai. Ordun juten zian, autobusa ibiltzen zan, baiño autobusa aberitzen bazan astuakin-ta juten zian. Ta ama Donostia juten zan. Ta etortzen zian, ba, ordubata aldian edo, bueltan. Goizian zortziak aldian jaitsi.
- Etxez etxe ibiltzen zan?
- Kaliaz hala ibiltzen zian, e! Etxez etxe partitzen [zituen] esniak.
- Antiguan ala...?
- Ez, Donostia juten zian.
- Bazian bakarren batzuk Antiguora juten zianaka ´e, hemen astuakin, hemen Zapaterikua ta juten zian Antigua ´re. Baiño gehiyena Donostiaño juten zian. Ta urrutitik etortzen zian hemen, e! Orioko partetik-eta bazian etortzen zianak. Arrillagatik eta, hor, Oriyotik. Arburukuak eta.
- Esniakin. Eta berdura-eta ere bai?
- Berdurik garai hartan berdura gutxi. Hementxe, lehen esan detena, aiten-ta... hor, Txokolatenekuak. Aitak-eta ibiltzen zuen berdura han ta han geo ´re Martutenetik etorri zian hoik Txokolatenea horrea. Ta hoik berdura hoik ibiltzen zuen asko. Berdura. Baiño, gaiñontzian, berdura gutxi zan. Bestia gure andrian-ta gurasuak bestia berdura asko iten zuenak. Bekoetxeberri edo, hortxe aurrekaldian behian zan basarriya. Ta haik ´e asko iten zuen berdura. Baiña hemen ez zan gaiñantzian berdurik ordun. Hemen orduko berdurak zian koniflorak, azak, porruk ta gaiñontzian gauza gutxi.
- Eta etxerako normalian, ez?
- Bai, etxeako. Ez zan ordun.
- Eta patata?
- Patata ta hoik bai. Artua ta babarruna ta hoik bai. Patata ta artua ta babarruna.

3. Oiloak libre ibiltzen ziren

- **Erref:** DON-063/004
- **Iraupena:** 0:02:01. **Hasi:** 00:05:57. **Bukatu:** 00:07:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Oiloei artoa ematen zieten jateko. Orduan oiloek ez zituzten urte guztian jartzen arrautzak; udala aldean geldialdia egiten zuten. Libre egoten ziren zizareak edo belarra janez. Oilarrak goizean goiz hasten ziren kantari. Arrautzak egiteko toki jakinak zituzten etxean, baina noizean behin etxetik kanpo ere egiten zituzten. Txitak udaberrian ateratzen ziren.</p>

Transkripzioa

- Eta arbia eta... animalientzat zer jartzen zan?
- Animalientzat?
- Bai, artua ta...?
- Ba, animalientzat bai. Txarrientzat bai ta oilluentzat. Oilluak artua. Urte guztin artua jaten zun oilluak. Ta arrautzak ´e bai arrautza onak e, artua janda.
- Bai, e?

- Oain urte guztin... Arrautza oain urte guztin iten due oilluak, baiño ordun ez, e! Ordun primabera izaten zan oilluak arrautza iteko. Karnabaletan ta hola.

- Eta bestela ez, e?

- Geo behin uda ezkeo, oilluak ya detenida iten zun, geldituta egoten zan in be ta geo ostea hasten zan baiño... Bai.

- Eta libre ibiltzen zian?

- Libre, libre. Artua atarin botatzen ziñon artua, jaten zuen ta jun ta... Gero belarra o txitxariak o janda ibiltzen zian ta geo berriz etorri ta jan ta... Oillua goizo esnatzen da gaiñea, e! Illuntzean goiz erretiratu ta goizian goiz jeiki oilluak. Ta oillarra bai kantari goizian goiz asko! Behin o behin tabernatik o hola berandu xamar, nesketa junda eo, etortzeakuan eo, etxera sarreran igual oillarra kukurruka.

- Eta arrautzak nun jarri...

- Ba! Izaten zituen etxian, hola, toki jakiñak.

- Bai, beti toki...

- Bai, bai. Izaten zian kanpuan iten zituenak e!

- Eta orduan argi ibili bihar!

- Bai, ta, zea, "kolkatu" ez dakit nola... entenditzen dezun "kolka" ze izaten zan. Oillua zeatzen zanian. Arrautzak, konparazio bateako, etxetik kanpoa in. Hor badao... hau ordun... baso txiki hoi /txikiyoi/ "txara" esaten giñon horri, hor daon hoi. Eta hoi da beheko basarri hortakua. Beno, oan [Anozen villa] dao oan hor. Hoi [Maradita] basarri hoi /basarriyoi/ zan, Joxe Mari [...]. Ta horrena da hoi. Ta oilluak jun horrea ta kabia in bertan. Oillua falta, baiño ez jakin. Txitok atea ta etorri izango zan txituakin etxera oillua hortik, txara hortatik. Bai. Bere txituak ditula, oillua etxera.

- Orduan asko ikusiko zian txituak eta oilluak libre eta...

- Orduan ez zan kanpotik oilloik-eta ekartzen, etxian ateatzen zian txituak. Kolka jarri ta. Primabera izaten zan txituak ateatzeko're e.

4. Abereak arreske; "estaltzera" nora eramaten ziren

- **Erref:** DON-063/005
- **Iraupena:** 0:03:19. **Hasi:** 00:07:58. **Bukatu:** 00:11:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Txerriak umea izandakoan adi egoten ziren, lehen egunetan amak umea zapaldu edo jan dezake eta. Abere bakoitza berotzen denean nola esaten zaion azaltzen du: behiak susara, abereak iel, txerriak irausi, ardiak arkera, txakurrak altan. Txerri emea "apotia" rengana, txerri arrarengana, eramaten zuten Amezketaborda baserrira. Behiak ere horrela eramaten ziren zezenengana.

5. Umetako jostaketak

- **Erref:** DON-063/006
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:11:17. **Bukatu:** 00:12:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Umetako jostaketak aipatzen ditu: "atxiketak", "erreketan", "partiketan"...
"Partiketan" pilota botatzen izaten zen eta bazuen bere esaera ere.

6. Gudamendin pilotan

- **Erref:** DON-063/007
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:12:32. **Bukatu:** 00:13:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:

Antonio txarra omen zen pilotan, baina asko aritzen ziren horretan.
Gudamendin pilotan aritzeko frontoi ona zegoen.

7. Igeldoko harrobiak

- **Erref:** DON-063/009
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:14:32. **Bukatu:** 00:15:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Igeldon harrobi asko zeuden. Harri-mota desberdinak zeuden.

8. Harrobiko harriak idiekin garraiatu

- **Erref:** DON-063/010
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:15:54. **Bukatu:** 00:17:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Inguruko harrobi bateko jabeak Altzako idi pare bat ekarri zuen harria garraiatzeko. Idiak Arburu baserrian jarri zituzten eta idiekin etorritako 'Londres' ezizeneko 'Buenavista' jatetxean egon zen apopilo. Antoniok, 10 urte ingururekin, askotan behiekin "punta egiten" zien 'Londres'en idiei. "Punta egitea" zer den azaltzen du.

9. Londres baserrikoaren pasadizoa Guardia Zibilarekin

- **Erref:** DON-063/011
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:17:33. **Bukatu:** 00:19:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Lanbideak » Polizia

Laburpena:

'Londres' ezizeneko Altzako gizon bat ibiltzen zen idiekin harrobiko harriak garraiatzen. Ezizena baserriaren izenetik datorkio, eta ondoko baserri batek 'Paris' omen dauka izena. Baserrien izenak direla-eta Guardia Zibilarekin izandako pasadizoa kontatzen du Antoniok. Guardia Zibilaren kontrolak sarri egoten ziren errepidean, nahiz eta auto askorik ez ibili.

10. Hernani aldera astoarekin irinetara

- **Erref:** DON-063/012
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:19:45. **Bukatu:** 00:20:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserríko lanak » Errota

Laburpena:

Errotazar izeneko errotara joaten ziren, baina hura itxi zenean Hernani aldera joaten ziren astoz irin bila. Etxera bidean, errepidean, bakoitzak zeraman jeneroa begiratzten zieten eta proportzioan zerbait kendu.

11. Errotatik bueltan irin-zakuaren gainean

- **Erref:** DON-063/014
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:22:10. **Bukatu:** 00:22:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserríko lanak » Errota
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Behin lagun bat eta biak joan ziren Hernanira irinetara. Bera astoarekin eta laguna behorrarekin. Haranzkoan ezin izan zen asto gainean joan ipurdia urratuta zuelako, baina bueltan ederki etorri zen irin-zakuaren gainean.

12. Gose-denboran artoa erreta

- **Erref:** DON-063/015
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:22:55. **Bukatu:** 00:24:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserríko lanak » Artoa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Artoa taloa eginda jaten zen. Bestela, egosi eta morokila jaten zuten esnearekin. Gose-denboran artoa erreta ere jan izan zuen.

13. Etxean sagarrik ez eta Ganboa baserrira sagardoa egitera

- **Erref:** DON-063/016
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:24:20. **Bukatu:** 00:27:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Sagardoa etxerako egiten zen. Bera umea zela etxean sagarrik ez eta Ganboa baserrira joan ziren. Han dolarea zuten. Sagarra jo eta sagardoa nola egin zuten azaltzen du. Geratzen zen patsari ura bota eta pitarra egiten zen. Sagardoa festa handietarako izaten zen. Artean idirik ez zuten eta behiekin barrikan ekartzen zuten etxera sagardoa.

14. Sagarra kanpotik ekarri behar; sagar-klaseak

- **Erref:** DON-063/017
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:27:27. **Bukatu:** 00:28:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

Orio inguruko Arrillaga baserritik ere ekarri zituzten behin sagarrak behiekin. Gero berak eraman omen zituen bueltan astoan zaku hutsak. Sagardotarako geza-mina zen sagar-klase ona, sagar mikatza. Etxean bazituzten jateko sagarrak ere, udare-sagarra, esaterako.

15. Oherakoan errezoak eta arrosarioa egunero

- **Erref:** DON-063/018
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:28:34. **Bukatu:** 00:30:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:

<p>Gutxi joan zen eskolara eta ez omen zuen ezer ikasi. Dotrina anaiarekin ikasten zuen, etxean. Gauean erreztatu egiten zuten oherakoan eta oraindik ere ohiturari eusten dio. Lehen arrosarioa egunero erreztatzen zen; berdin zen lanean egon zein geldirik, denek erreztatzen zuten.</p>

16. Arto-zuriketa egin, gaztainak jan eta bertso-zaharrak kantatu

- **Erref:** DON-063/019
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:30:25. **Bukatu:** 00:31:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Arto-zuriketa zenean, gauean osaba etortzen zen laguntzera. Afalostean batzuk ukuiluko lanak egitera eta besteak artoak zuritzera. Lanak bukatutakoan gaztainak jan eta, umoreko bazegoen, aita bertso zaharrak kantatzen zituen.

17. San Juan eskean baimenik gabe irtetearren isuna

- **Erref:** DON-063/020
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:31:05. **Bukatu:** 00:32:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » San Juan
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

<p>Aita San Juan eskean ibiltzen zen. Mutilak bakarrik ibiltzen ziren orduan. Behin irten zen bera eskean, baina baimenik gabe irten zirelako isuna jarri zien apaizak. Ogerleko bat ordaindu behar izan zuten.</p>

18. Aratusteetan etxerik etxe eskean

- **Erref:** DON-063/021
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:32:40. **Bukatu:** 00:34:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:

Aratustetan soinuarekin irteten hasi ziren etxerik etxe eskean. Dantza egiten zuten etxe bakoitzean. Arrautzak eta dirua jasotzen zuten. Bildutakoarekin bazkaria egiten zuten eguerdian.

19. Lehenbizi ttunttuna eta gero soinu-txikia; inguruko soinujoleak

- **Erref:** DON-063/022
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:34:00. **Bukatu:** 00:36:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Bera umea zela Alejandro Alberdi txistulariak jotzen zuen plazan arratsaldeetan. Gero Ibaetako Txomin Eskarmendi hasi zen soinu txikiarekin; 3-4 orduz jotzen zuen plazan. Gero Jose Luis Etxebeste ere ibili zen soinuarekin eta baita anaia ere. Benito Zinkunegik ere urte asko egin omen zituen eta Tomas Olasagasti Antiguakoa ere etortzen omen zen. "Azpeiti".

20. Igeldoko bertsolariak eskean: Martikorena, Iraola eta Zendoia

- **Erref:** DON-063/023
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:36:05. **Bukatu:** 00:37:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Aisia » Kultura » Bertsolaritza

Laburpena:

<p>Hasieran bertako bertsolariak ibiltzen ziren eskean: Tomas Martikorena, Bernardo Iraola eta bere aita, Jose Ramon Zendoia. 2-3 kuadrilla ibiltzen ziren. Joxe Juan Erauntzetamurgil ere ibili zen zenbait urtez. Bertakoek utzi zutenean kanpokoak hasi ziren: Mitxelena, Garmendia, Zeberio... Baina kanpokoek ezin izaten zuten hain ongi egin eskean, etxe bakoitzeko kontuen berri ez zekitelako.</p>

21. Idi-parearekin harrobiko harria garraiatzen

- **Erref:** DON-063/026
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:38:15. **Bukatu:** 00:40:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Inguruko baserritar batzuei laguntzen ibiltzen zen idiekin harrobiko harriak ateratzen eta haiek utzi zutenean eurak hasi ziren. Eurak idi-pare batekin eta Benantzio Martikorena beste pare batekin. Harri asko ateratzen zen orduan. Bakoitza bere karroarekin ibiltzen ziren, baina harri handia zenean elkarri lagunduta. Harria bide bazterrean uzten zuten gero kamioia kargatzeko. Hilerrri ondoan zegoen Altuna lantegira eramaten zuten harri gehiena. Artzain Ona Katedrala Igeldoko harriarekin egina dela esaten omen dute. Bere aita behin Getariaraino joan zen idiekin harria eramatera.

22. Garai baten 4 kofradia Igeldon

- **Erref:** DON-063/028
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:41:18. **Bukatu:** 00:43:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Garai baten 4 kofradia ziren Igeldon: San Jose, San Anton, Santa Luzia eta San Isidro. Bakoitzak bere egun ospatzen zuen bazkaria eginda. Kofradia bakoitzeko arduradunak nortzuk ziren.

23. Harrobian egin zituen lehenbiziko lanak

- **Erref:** DON-063/029
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:43:00. **Bukatu:** 00:43:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Bera harrobian lanean hasi zenerako jadanik ez zen lehen beste harri ateratzen. Bere lehenbiziko lana Ondarretako kartzela botatzen izan zen. Hura bukatu ostean berriz deitu zioten Antiguan erreka bazterreko horma erori egin zelako.

24. Basoak garbitzen segarekin

- **Erref:** DON-063/030
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:43:55. **Bukatu:** 00:45:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:

Garai baten segarekin basoa garbitzen jardun zuen lanean, baina aspertu egin zen bera bakarrik. Gero inguruetara basoak garbitzera etorri ziren batzuekin ibili zen. Jose, nagusia, Lezokoa zen. Diputazioko basozaina, Gurrutxaga, egoten zen zaintzen.

25. Gorostidi harrobian harri urdinkara gogorra

- **Erref:** DON-063/031
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:45:40. **Bukatu:** 00:47:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Basoko lana bukatu zitzaionean harrobian lana eskatu zuen eta Aiztoki harrobian hasi zen. Jose Arrillaga, Jose Uranga eta Tomas Martikorena ziren nagusiak. Ordurako Aiztokin lana gutxituta zegoen. Bi taldetan lan egiten zuten: eurak Aiztokin eta besteak Gorostidi harrobian. Han zintarriak egiteko harri urdinkara gogorra ateratzen zuten. "Hargogorra" deitzen zioten. Harria nola ateratzen zuten.

26. Denboraleak Kontxan egindako kalteak konpontzera

- **Erref:** DON-063/032

- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:47:50. **Bukatu:** 00:49:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Harrobian lana gutxitu zitzaizenean Kontxara joan ziren harrobiko langileak, denboraleak egindako kalteak konpontzera. La Perlako eskailerak eta hondartzarako aldapa apurtu ziren, besteak beste, eta udarako konpondu egin behar. Presaka, eta marearen gorabeherak zainduz, 24 orduko lan-egunak ere izan zituen inoiz.

27. Mutikotan "Tiro pichón"-ean lanean

- **Erref:** DON-063/033
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:49:40. **Bukatu:** 00:51:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

12 urte ingururekin "Tiro pichón"-era joaten hasi zen lanera. Abuztu erdialdetik irailaren hasierara izaten zen uso "tirada". Sarearen kanpoaldera erortzen ziren usoak jasotzea izaten zen euren lana. Beste batzuk praka zuriak, alkandora zuria eta gerriko eta txapel gorriarekin goian ibiltzen ziren korrika, goiko usoak jasotzen.

28. Uso-tiraketan diru asko jokatzekoa zen

- **Erref:** DON-063/034
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:51:25. **Bukatu:** 00:52:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

Kanpotik etortzen zen jendea uso-tiraketara. Eibartik Bittor Sarasketa etortzen zen, esaterako. Etortzen zen pertsonaia famatuena: Tebako kondea. Sari handiak egoten omen ziren eta diru asko jokatzekoa zen, gainera. Riscal-go markesak jartzen omen zuen saririk handiena.

29. "Tiro pichón"-ean lanean zeregin ezberdinetan

- **Erref:** DON-063/035
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:52:54. **Bukatu:** 00:55:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

Lehenbiziko urtean saretik kanpora erortzen ziren usoak jasotzen lan egin zuen "Tiro pichón"-ean. Gero, gora joateko eskaintza egin zioten, korrikalari gisa, goian erortzen ziren usoak jasotzera. Han gehiago irabazten zen. Korrikalarien janzkera: praka eta alkandora zuriak eta gerriko eta txapel gorriak. Handik uso kaioletan lan egitera pasa zen. Urtero joaten zen lanera eta hainbat urtez jardun zuen. Hasieran zelai bakarra zegoen, baina gero 3 jarri zituzten. Diru asko uzten zuen inguruetan "Tiro pichón"-ak.

30. Ia kotxerik ez eta bizikletak ere gutxi Igeldon

- **Erref:** DON-063/037
- **Iraupena:** 0:00:30. **Hasi:** 00:57:30. **Bukatu:** 00:58:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Igeldon atzeratuta bizi direla dio. Donostia izateko pobrea omen zen. Autobusa zegoen Igeldora. Kotxe bakarra Inaxio Olidenena zen. Gero maisuak ere erabili omen zuen. Bizikletak ere gutxi ziren orduan.

31. Soldadutzan 3 hilabeteko oporrak baserritarrei

- **Erref:** DON-063/038
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:58:00. **Bukatu:** 01:00:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Soldaduskako instrukzioak egitera Orio eta Zarautz bitartera joaten zen, oinez, bi ordu inguruko bidean. Astelehen goizean joan eta larunbatean itzuli. Irunen egin zuen soldadutza. Baserritarrei 3 hilabeteko oporrak eman zizkieten udaran. Mandoarekin ibiltzen zen, txerriei jana eraman eta bueltan patata ekartzen.

32. Donostiara tenientearekin, zaldia zaintzera

- **Erref:** DON-063/039
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 01:00:05. **Bukatu:** 01:02:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Soldadutzan zaldiei ferrak jartzen laguntzen ere ibiltzen zen. Teniente albatariak esku ona zuela ikusi zuen nonbait eta berarekin Donostiara etortzea eskaini zion. Hala etorri zen, zaldi gainean, Loiolako kuartelera. Zaldia zaintzea zen bere lana, eta lotara etxera joateko aukera zuen. 10 egun egin zituen.

33. Tenientearen zaldiarekin hipikara

- **Erref:** DON-063/041
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 01:05:00. **Bukatu:** 01:06:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

Tenientearen zaldia hipikara eraman behar izaten zuen, saltoak egitera. Goizez joanez gero, arratsaldea jai izaten zuen normalean. Hala ere, tenienteak agindutakoan joan behar izaten zuen, baita igandetan ere, nahiz eta amorrazioa eman. Behin tenientea muturrez aurrera erori zen eta madarikazioa bota ote zion galdetu zion Antoniori.

34. Euskarazko antzerkiak Igeldoko pentsu-biltegian

- **Erref:** DON-063/043
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 01:07:04. **Bukatu:** 01:08:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Antzerkia
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Berak jaunartzea egin zuenean on Migel zen apaiza. Hura hil zenean, berak 13 urte zituela, on Fabian etorri zen. Pentsu-biltegian antzerkiak egiten zituzten berak 16 urte inguru zituenean. Euskarazko antzerki zaharrak izaten ziren. Erramun Balerdi eta Jose Ramon Etxebeste ziren buru ibiltzen zirenak.

35. Apaizaren zigorra dantza-lotua egiteagatik

- **Erref:** DON-063/046
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 01:09:30. **Bukatu:** 01:10:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

‘Venta Alegre’ izeneko etxean soinu-jolea aritzen zen etxe aurreko plazan. Mundu Gerra hasita zegoen eta Frantziatik bueltan soldadu alemaniarrek

etortzen ziren. Soldaduok hemengo neskekin dantza lotuan ibiltzen omen ziren. Apaizak zigorra jarri zien; neska bat belauniko jarri zuen elizan, liburuak eskuan zituela.

36. Kongregazio asko ziren: Apostoluak, Luistararak, Mariaren alabak...

- **Erref:** DON-063/047
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 01:10:35. **Bukatu:** 01:12:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak

Laburpena:

Kongregazio asko omen ziren lehen. Luistarren aurretik Apostoluak izan ziren, zinta gorriarekin. On Fabianek jarri omen zuen Luistarren kongregazioa. Neskak `Mariaren alabak´izaten ziren. Hilero jaunartzera joan behar izaten zuten. Luistarren kongregazioan sartu zirenean Zestoara joan ziren, hango Luistarren festara. Basarri eta Uztapide omen ziren bertsotan.

37. Igeldo inguruetako korrikalariak

- **Erref:** DON-063/048
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 01:12:18. **Bukatu:** 01:13:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

Herriko festetan korrika lasterketak izaten ziren. Bera ere ibiltzen zen. Narzixo Lizarazu omen zen ona, Gipuzkoako txapeldunorde egina. Berak Igeldon ezagutu zituen lehenengo korrikalariak Jose Azurza, Jose Antonio Mujika, Fernando Arrillaga eta Bordaberri baserriko Alejandro.

38. Idi-dema irabazteko plazak egin behar; "tertzero" lanak

- **Erref:** DON-063/051
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 01:16:12. **Bukatu:** 01:17:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

Idiak ondo preparatu behar ziren idi-dema irabazteko. Ahalik eta plaza gehien egin behar dira irabazteko. Igeldoko plazak 24 metro ditu. Usurbilgo plaza omen da luzeena. "Tertzero" lanean ere ibilia da demetan, aldameneko marra zaintzen.

39. `Luxia´eta Garziarenaren arteko bi aizkora-jokoak Donostian I

- **Erref:** DON-063/054

- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 01:19:05. **Bukatu:** 01:19:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

Ikusi zuen lehenengo aizkora-apustua Martin Garziarena eta `Luxia´ren artekoa izan zen, Donostiako zezen-plazan. Bi apustu irabazi zizkion `Luxia´k Garziarenari eta hau erretiratu egin zen. "Luxia"k eta Luis Lopategi harri-jasotzaileak Eibarko Iturrinoren laguntza izan omen zuten preparatzeko.

40. `Luxia´eta Garziarenaren arteko bi aizkora-jokoak Donostian II

- **Erref:** DON-063/056
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 01:20:25. **Bukatu:** 01:22:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:

Donostiako zezen-plaza goraino beteta egon zen `Luxia´eta Garziarena aizkolarien arteko apustuan. Lehenbiziko apustuan erakustaileak tranpa egin ziola Garziarenari zabaldu zen eta berriz jokatu zuten, erakustailerik gabe. Baina bigarrena ere `Luxia´k irabazi. Gero Latasaren aurka jokatu zuen `Luxia´k eta galdu egin zuen. Orduko aizkolaria.

41. Hiletetako ohiturak

- **Erref:** DON-063/060
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 01:25:15. **Bukatu:** 01:26:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Maila desberdinetako hiletak egoten ziren. Elizan emakumeak eta gizonak aparte jartzen ziren: gizonezkoak aurrean, bankuetan, eta emakumeak atzean, aulkietan. Hiletetan argizaiola eramaten zen elizara; bakoitzak bere mahaitxoia izaten zuen. Emakumeek oihala eramaten zuten burua estaltzen.

42. Ogi bedeinkatuak eta txerriaren puskak apaizarentzat

- **Erref:** DON-063/062
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 01:26:50. **Bukatu:** 01:28:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » San Blas
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

San Blasetan ogia eta haziak bedainkatzen ziren elizan. Ogi zakukada gero apaizarentzat uzten zen. Txerria hiltzen zenean ere txerriaren 3 puska eta odolki bat ematen zitzaizkion apaizari.

43. Umea jaio eta hurrengo igandean atsolorra

- **Erref:** DON-063/063
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 01:28:38. **Bukatu:** 01:29:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak

Laburpena:

Umea jaioetakoan ahalik azkarren bataiatu egin behar izaten zen. Hurrengo igandean atsolorra egiten zuten emakumeek, umeari bisita eta afari-merienda.

44. Igeldoko jolas parkean lanean

- **Erref:** DON-063/066
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 01:32:20. **Bukatu:** 01:35:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Ekonomia eta industria

Laburpena:

Bere aitak Igeldoko jolas parkean lan egin izan zuen beti. "Río Misterioso"-n egiten zuen lan aitak eta baita parkearen garbiketan ere. Berak ere antzera. Parkeko mantentze-lanak egiten zituen. Parkeko hargina jubilatu zenean, haren ordeztatu zen bera. Don Luis Pascual zen orduan nagusia. Gero haren semeak jarraitu zuen, eta orain alabek hartu dute ardura.

45. Bi zine Igeldon, maila sozialaren arabera

- **Erref:** DON-063/067
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 01:35:00. **Bukatu:** 01:36:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk
- Ekonomia eta industria

Laburpena:

Funikularra beti antzera ezagutu du. Garai hartan, funikularreko txartelak zinerako edo dantzaldirako ere balio zuen. Beheko terrazan jende apalagoarentzako beste zine bat zegoen. Goiko zinera jendea dotore jantzita joaten zen. Bi musika-banda egoten ziren asteburuetan.

46. Osteguna, umeen eguna Igeldoko jolas-parkean

- **Erref:** DON-063/068
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 01:36:05. **Bukatu:** 01:37:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ekonomia eta industria

Laburpena:

Osteguna umeentzat eguna izaten zen. Globoak botatzen zituzten eta globoen atzetik korrika ibiltzen ziren ume guztiak.

47. Igeldoko parkeko eraikinak nola aldatu diren

- **Erref:** DON-063/069
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 01:37:10. **Bukatu:** 01:38:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ekonomia eta industria

Laburpena:

Bera Igeldoko parkean lanean hasi zenean jatetxe zaharrean izaten zen dantzaldia. Zine aretoaren lokala oraindik han omen dago, baina beste guztia bota egin omen zen hotela egiteko. Jatetxeko "etxekoandrea", Juanita.

48. Denetariko lanbideak egin behar: igeltsero, hargin...

- **Erref:** DON-063/074
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 01:41:45. **Bukatu:** 01:43:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak

Laburpena:

Lehen ez zegoen ezer Igeldon, eta bere garaian hasi zen jendea ofizioen bat ikasten. Igeltsero lanbidea peoi gisa hasita ikasten zen. Bera ere ibilia da peoi gisa lanean eta, hain zuzen ere, halaxe hasi zen gero hargin lanetan.

49. Harrobiko nagusien bisita operatu zutenean

- **Erref:** DON-063/076
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 01:44:30. **Bukatu:** 01:45:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Ultzeratik operatu zuena Manuel Cardenas mediku militarra izan zen. Harrobiko 3 nagusiak (Arrillaga, Uranga eta Martikorena) bisitan joan zitzaizkion eta bost durokoa jarri omen zioten burko azpian.

Zendoia Garmendia, Antonio | ahotsak.eus Orr.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-01-17

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com